

Larisa Mahmić-Kobilica

Amela Ćurković

TERMINOLOGIZACIJA JEZIKA MEDICINSKE STRUKE U NJEMAČKOM I BOSANSKOM, HRVATSKOM, SRPSKOM JEZIKU

Sažetak

Ovaj rad se bavi kontrastivnom analizom medicinskog jezika na njemačkom i bosanskom, hrvatskom, srpskom (b, h, s) jeziku, što je uočeno kao neistraženo područje u oblasti poredbene lingvistike. U ovom istraživanju se fokusiramo na terminologizaciju odnosno strategiju imenovanja medicinskog jezika u njemačkom jeziku kao polaznom i b, h, s jeziku kao ciljnom jeziku. Pri tome se želi istražiti uočena tendencija da se u njemačkom jeziku medicinska nazivlja više upotrebljavaju sa njemačkom umjesto latinskom ili grčkom stručnom terminologijom, što čini razumijevanje medicinskih tekstova i priručnika pisanih na njemačkom jeziku težim kako za stručnjake tako i za laike ovdje u Bosni i Hercegovini (BiH). Isto se odnosi i na pacijente iz BiH koji se liječe u njemačkom govornom području i koji ne mogu razumjeti nalaze i mišljenja u kojima su korišteni njemački medicinski pojmovi. Takva ograničenja u razumijevanju ilustrira sljedeći primjer, u kojem se koristi Sauerstoffsättigung umjesto Saturation u nalazu o koroni, dok se u b, h, s jeziku za isti pojam koristi strani termin saturacija. Medicinski radnici iz BiH koji rade u njemačkom govornom području prijavljuju slične probleme. Njihovo poznavanje njemačkog jezika na općem nivou nije dovoljno za njihov svakodnevni rad zbog nedostatka poznavanja njemačke medicinske terminologije, s kojom se prvi put susreću u svom radu. Stoga je glavni cilj ove kontrastivne analize na etimološkom i semantičkom nivou odrediti učestalost pojavljivanja njemačkih medicinskih pojmova i posuđenica u korpusu. Nadalje će se analiza na oba nivoa provesti i za b, h, s ekvivalente unutar korpusa, što u konačnici daje odgovarajući pregled terminologizacije jezika medicinske struke u dva kontrastirana jezika.

Ključne riječi: *medicinski jezik, medicinska terminologija, kontrastivna analiza, strategije imenovanja, stručni pojmovi, etimologija, posuđenice*

Uvod

Kroz različita susretanja sa stručnim medicinskim tekstovima na njemačkom jeziku, primijetili smo tendenciju da se za pojedine nazive medicinske terminologije u njemačkom govornom području koristi više njemačka, a manje terminologija na latinskom jeziku. To može otežati razumijevanje medicinskih tekstova za ciljne grupe koje govore bosanski, hrvatski, srpski jezik, a koje migriraju ili studiraju u zemljama njemačkog govornog područja. U razgovoru sa ovdašnjim medicinskim radnicima došli smo do saznanja da im čitanje stručne literature na njemačkom, u odnosu na npr. engleski jezik, zadaje poteškoće u razumijevanju upravo zbog veće upotrebe stručne terminologije na njemačkom umjesto na latinskom ili grčkom jeziku. Isti je slučaj i sa našim pacijentima koji se liječe u nekoj od zemalja njemačkog govornog prostora i koji ne mogu razumjeti liječničke nalaze i mišljenja koja obiluju njemačkim umjesto latinskim izrazima. Navest ćemo primjer gdje se u nalazu o koroni spominje *Sauerstoffsättigung*¹ umjesto *Saturation*, dok se u bosanskom, hrvatskom, srpskom (b, h, s) jeziku koristi strani pojam/anglizam *saturacija*. Slične probleme navode i medicinski radnici koji su stekli medicinsko obrazovanje u regionu, posebno u domenu zdravstvene njege i fizioterapije. Poznavanje njemačkog jezika na općem nivou im nije dovoljno za svakodnevni rad u struci zbog nepoznavanja njemačke medicinske terminologije s kojom se u radu po prvi put susreću.

Nadalje smo uočili i nazive koji se koriste dvojako, u jednom slučaju njemački naziv, a u drugom strani tj. posuđenica za isti medicinski termin, kao npr. *Säure-Basen-Regulation* i *Säure-Basen-Gleichgewicht*, ili *Ventilationsstörungen* i *Störungen der Lungenbelüftung*. U prvom slučaju je u prijevodu na b, h, s jezik češći termin *acido-bazna/acidobazna ravnoteža* ili *acido-bazna homeostaza*, nego domaća sintagma *kiselinsko-bazna ravnoteža* ili *ravnoteža kiselina i lužina*. U drugom navedenom primjeru se u b, h, s jeziku pojavljuju nazivi kao prijevodni ekvivalenti *poremećaji ventilacije pluća* ili *poremećaji alveolarne ventilacije*. U ovakvim slučajevima se u ovom radu želi istražiti da li se različiti nazivi upotrebljavaju ovisno o kontekstu u kojem su upotrijebljeni, ili zato što to doprinosi leksičkoj raznovrsnosti unutar teksta, ili da bi se izbjeglo ponavljanje.

¹ saturacija (lat. saturatio) – zasićenje, zasićenost. Termin se koristi za navođenje vrijednosti količine kisika u krvi. (Vujaklija, 1986: S. 826)

Na osnovu ovih preliminarnih ispitivanja možemo poći od pretpostavke da potreba za navedenim istraživanjem terminologizacije jezika medicinske struke na njemačkom jeziku svakako postoji i može dati odgovarajući doprinos. Stoga glavni motivi i razlozi ovoga istraživanja imaju za cilj da u općem smislu unaprijede komunikaciju u kojoj se koristi medicinska terminologija za navedene ciljne grupe, a time i poboljšaju ukupno razumijevanje i doprinesu kvalitetnijem prijenosu informacija.

Dosadašnja istraživanja

Dosadašnja istraživanja na zadanu temu možemo svrstati u dvije grupe. Prva grupa istraživanja obuhvata sva ona istraživanja koja se također bave problemom terminologizacije s ciljem da se pokuša normirati medicinski jezik kao jezik struke unutar nekog jezika. Druga grupa istraživanja tretira različite kontrastivne studije medicinskog jezika u različitim jezičnim kombinacijama, pri čemu nije nađena kontrastivna studija u kombinaciji njemačkog i b, h, s jezika, što je predmet istraživanja ovog rada.

U tom smislu je vrijedno spomenuti naučni članak od Gjuran-Coha (2011) čiji je cilj analizirati terminološka načela koja su temelj stvaranja medicinskog nazivlja u hrvatskom jeziku. Neka od tih načela su funkcionalni stilovi hrvatskog jezika, jezični purizam u jeziku medicinske struke, upotreba kratica, višeznačnost, davanje prednosti domaćim u odnosu na nazive latinskog, grčkog i engleskog porijekla. Svrha standardizacije medicinskog jezika jeste, prema autorici, da se daju osnovne smjernice liječnicima i lingvistima u njihovom zajedničkom nastojanju oko normiranja medicinskog nazivlja kako bi se izbjegle brojne nesuglasice i nerazumljivost medicinskog jezika. Terminologizacija medicinskog jezika je i u središtu rada S. Jovanovica (2012) „Upravljanje terminologijom kao dio višejezične usmene stručne komunikacije na primjeru institucije bolnice (njemački-francuski)“. Ovaj rad je imao za cilj konkretan prevoditeljski zadatak na temelju kojeg je izrađen glosar s terminološkim unosima, uzimajući različite faktore u obzir. S obzirom da su ciljne grupe bile i medicinski stručnjaci i pacijenti kao laici, bilo je potrebno pri terminološkoj obradi za stručne izraze pronaći i općenite izraze, u glosaru navedene kao sinonime, ako medicinski termini nisu bili razumljivi objema skupinama. Kao druga važna kategorija pri terminologizaciji medicinskih termina je kontekst koji bi trebao omogućiti prevoditelju da, u slučaju potrebe za dodatnim objašnjenjem, ponudi dodatne informacije o određenom stručnom pojmu.

U kombinaciji između rumunjskog i njemačkog Humoreanu (2016) daje dijahronijski prikaz posuđenica u medicinskoj terminologiji u rumunjskom jeziku od XVII do XX st. koje, s jedne strane, uglavnom dolaze iz latinskog i grčkog, a s druge strane, i iz francuskog i njemačkog.

Haitam (2015) se u svom radu bavio medicinskom terminologijom iz oblasti hitne medicine u arapskom i njemačkom jeziku, pri čemu naglašava ograničenu sposobnost arapskog jezika zbog svojih formalnih aspekata, posebno na nivou fonetike i morfologije, da integrira stalno rastući broj stručnih neologizama u vlastiti vokabular.

Plos (2014) istražuje njemačke posuđenice iz oblasti medicine u ruskom jeziku.

U fokusu rada od Krátká (2011) je analiza imenovanja za oboljenja očiju i ušiju u njemačkom i češkom jeziku kroz tvorbu riječi u području medicine.

Niemirowicz (2009) se u svom radu također bavi kontrastivnom analizom terminologizacije medicinskih izraza u njemačkom i poljskom jeziku iz oblasti alternativne medicine i školske medicine.

Cilj istraživanja i korpus

Cilj istraživanja je ustanoviti koliko se u medicinskoj terminologiji u njemačkom jeziku koriste domaći njemački izrazi, a koliko su zastupljene posuđenice kao npr. latinski, grčki i drugi nazivi stranog porijekla. Nadalje je cilj da se kontrastivno ispita etimologija istih medicinskih naziva i u bosanskom, hrvatskom, srpskom jeziku, pa bi se i tu ustanovilo u kojoj mjeri su zastupljeni domaći nazivi, a u kojoj posuđenice.

Kao korpus će se koristiti petnaest tekstova stručnog medicinskog časopisa na njemačkom jeziku „Apotheken Rundschau“ uz jedan tekst sa stranice NetDoktor.de i isto toliko tekstova sa ekvivalentima na b, h, s jeziku sadržanim na službenim stranicama medicinskog jezika struke kao što su: Dom zdravlja Zenica, Hitna pomoć Kantona Sarajevo, Javna ustanova Dom zdravlja Kantona Sarajevo. Prilikom traganja za ekvivalentima na b, h, s jeziku, koristit će se i portal e-zdravlje.ba koji je stvoren sa ciljem da besplatno informiše čitaoce o novostima iz oblasti zdravstva, te da im pruži online bazu zdravstvenih ustanova i proizvoda. Sporadično će se koristiti i tekstovi zdravstvene tematike sa portala avaz.ba.

Metoda rada

Ovaj naučno-istraživački rad će se zasnivati na deskriptivnoj metodi, komparativnoj metodi, kvantitativno-kvalitativnoj metodi i metodi klasifikacije. Pri tome će se strategija imenovanja medicinske terminologije istraživati kvalitativno na sljedećim razinama:

- onomaziološka razina (porijeklo i oznaka),
- semantička razina (značenje).

Onomaziološka razina treba da odgovori na pitanje o porijeklu naziva, da li je neki naziv domaćeg ili stranog porijekla. Semantička razina će pojasniti značenje pojedinih naziva i njihovu upotrebu u određenom kontekstu. U analizi će se sumirati ukupna strategija naziva, objedinjujući nalaze na svakoj od razina, i napraviti usporedba između dvaju jezika.

Kvantitativna metoda će omogućiti uvid u brojčano stanje unutar korpusa u pojedine nazive razvrstane na osnovu kvalitativne analize, npr. broj domaćih riječi u odnosu na posuđenice u oba jezika, zatim jezici iz kojih dolaze posuđenice, kao i podudarnost na semantičkoj razini.

Analiza primjera

U ovom dijelu ćemo predložiti analizu 16 medicinskih naziva iz korpusa na njemačkom jeziku sa ekvivalentima na bosanskom, hrvatskom, srpskom jeziku.²

Magersucht = anoreksija nervoza		
	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik

² Dijagnoze su posložene abecednim redom od A (anoreksija nervoza) do U (upala slijepog crijeva) vodeći se nazivima na bosanskom jeziku jer je to jezik na kojem je ovaj rad pisan.

Primjer iz korpusa:	1. Die Essstörung <i>Magersucht (Anorexia nervosa)</i> führt zu teils gefährlichem Untergewicht. 2. Die <i>Magersucht (Anorexie, Anorexia nervosa)</i> zählt zu den Essstörungen. 3. Typisches Zeichen der <i>Magersucht</i> ist ein selbst verursachter Gewichtsverlust bis hin zum Untergewicht. https://www.apotheken-umschau.de/krankheiten-symptome/psychische-krankheiten/magersucht-anzeichen-ursachen-behandlung-735317.html	(1.1) Iako je u središtu bolesti hrana, <i>anoreksija</i> zapravo predstavlja bolest uma. Mnogi ljudi s <i>anoreksijom</i> sebe smatraju prekomjerno uhranjenima, iako su pothranjeni. (Opasnost modernog vremena - anoreksija nervoza - eZdravlje.ba (e-zdravlje.ba)) (1.2) Teška <i>anoreksija nervoza</i> je rijetka, te pogađa oko 0,5% stanovništva. (Opasnost modernog vremena - anoreksija nervoza - eZdravlje.ba (e-zdravlje.ba)) (1.3) Kod osobe s <i>anoreksijom nervozom</i> može biti prisutan velik broj kliničkih simptoma... (Opasnost modernog vremena - anoreksija nervoza - eZdravlje.ba (e-zdravlje.ba))
Analiza		
Nivo analize	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik

Onomaziološki nivo (porijeklo i oznaka)	<i>mager</i> Adj. ‘nicht dick, ohne Fett, dünn’, ahd. <i>magar</i> (8. Jh.), entsprechen genau griech. <i>makrós</i> (μακρός) ‘lang’, lat. <i>macer</i> ‘mager’. Die Adjektivbildung gehört mit griech. <i>mékos</i> (μῆκος) ‘lang, dünn, schlank’. <i>Sucht</i> f. ahd. (8. Jh.), mhd. asächs. <i>suht</i> ‘Krankheit, starke Begierde’. In seiner ursprünglichen Bedeutung ‘Krankheit’ tritt <i>Sucht</i> seit dem 17. Jh. gegenüber Synonymen wie <i>Krankheit</i>, <i>Siechtum</i>, <i>Seuche</i> stark zurück und ist in diesem Sinne im 19. Jh. als <i>Simplex</i> nahezu ungebräuchlich. Es bleibt geläufig in der Verbindung fallende <i>Sucht</i> ‘Epilepsie’ (noch zu Beginn des 20. Jhs.) sowie in den Krankheitsnamen <i>Fallsucht</i>, <i>Gelbsucht</i>, s. auch <i>Sehnsucht</i>. Wohl unter dem semantischen Einfluß von (nicht verwandtem) <i>suchen</i> entwickelt <i>Sucht</i> die Bedeutung ‘intensives Verlangen nach etw.’, vgl. <i>Gefallsucht</i> (18. Jh.), <i>Trinksucht</i> (17. Jh.), <i>Trunksucht</i> (19. Jh.), und gewinnt in der 1. Hälfte des 20. Jhs. Verbreitung als Bezeichnung für ‘krankhafte Abhängigkeit von Betäubungs- und Rauschgiftmitteln’. – süchtig Adj. ‘von einem krankhaften Trieb erfüllt, gierig nach etw.’ (16. Jh.), ‘drogenabhängig’ (20. Jh.), ahd. <i>suhtīg</i> (8. Jh.), mhd. <i>sühtec</i> ‘krank’.³	Izraz <i>anoreksija</i> grčkog je podrijetla. <i>An-</i> (grč. ἀν) je prefiks koji označava negaciju, a <i>orexis</i> (grč. ὄρεξις) znači apetit. U doslovnom prijevodu znači gubitak apetita. Pridjev <i>nervoza</i> ukazuje na funkcionalnu i neorgansku prirodu poremećaja. Izraz <i>anoreksija nervoza</i> je prvi put sastavljen 1873. g. Tvorac izraza je Sir William Gull, jedan od privatnih doktora Viktorije, kraljice Ujedinjenog kraljevstva. (Opasnost modernog vremena - anoreksija nervoza - eZdravlje.ba (e-zdravlje.ba))

Semantički nivo (značenje riječi)	<i>Magersucht</i> vgl. <i>Anorexia nervosa</i> <i>An/orexie</i> w; -, ...ien, in fachspr. Fügungen: Anorexia, Pl: ...iae: Appetitlosigkeit, Mangel oder Verlust des Triebes, Nahrung aufzunehmen. <i>An/orexia nervosa</i>, auch: <i>Anorexia mentalis</i>: veralt. »Pubertätsmagersucht«, psychisch bedingte Störung des Essverhaltens, v. a. bei Mädchen⁴	<i>Anoreksija nervoza</i> (u narodu često nazivana samo <i>anoreksija</i>) je poremećaj jedenja potencijalno opasan po život, kojeg karakterizira nesposobnost za održavanje minimalno normalne težine, razorni strah od debljanja, neumorne prehrambene navike koje sprječavaju debljanje, kao i poremećaj u načinu na koji se tjelesna težina i izgled percipiraju. (Opasnost modernog vremena - anoreksija nervoza - eZdravlje.ba (e-zdravlje.ba))

U njemačkom se u tekstu koristi njemački termin *Magersucht* što je složenica koja bi se doslovno mogla prevesti kao *ovisnost o mršavosti*. Sastoji se od pridjeva *mager* i imenice *Sucht*. *Mager* dolazi od starovisokonjemačkog (Althochdeutsch) (VIII st.) *magar* (*mršav*) koji vuče korijen od grčkog *makrós* (*μακρός*) ‘lang’ (*dugačak*) i latinskog *macer* ‘mager’ (*mršav*). *Sucht* je u starovisokonjemačkom (VIII st.) prvo značila *Krankheit* (= bolest). U XVII st. imenica *Krankheit* je potisnula *Sucht* u prvobitnom bolešću, dok se imenica *Sucht* upotrebljavala u složenicama poput *Trinksucht* (*opijanje*) (XVII st.), *Fallsucht* (*padavica*), *Gelbsucht* (*žutica*), *Sehnsucht* (*žudnja*) sa značenjem bolesna žudnja, potreba. U prvoj polovici XX st. se razvija u pridjev *süchtig* (*ovisan*) posebno u kontekstu ovisnosti o opojnim sredstvima. U medicinskom rječniku se pod *Magersucht* referira na stranu riječ grčkog porijekla *Anorexia* sa značenjem *Appetitlosigkeit* tj. gubitak apetita. Njemačka riječ opisno bolje dočarava ovu bolest poremećaja ishrane, karakterističnu posebno kod

³ U tabelama je za etimologiju naziva na njemačkom jeziku korišten „Etimološki rječnik njemačkog jezika“: Wolfgang Pfeifer et al. (1993): „Etymologisches Wörterbuch des Deutschen“, digitalizirana i od strane Wolfganga Pfeifera prerađena verzija u „Digitalnom rječniku njemačkog jezika“, („Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache“), <<https://www.dwds.de/wb/etymwb>>

⁴ U tabelama je za semantički nivo naziva na njemačkom jeziku korišten Dudenov Rječnik medicinske stručne terminologije (*Duden (2021): Wörterbuch medizinischer Fachbegriffe*).

žena od 15 do 35 godina, jer anoreksične osobe ili *magersüchtige* prvo imaju dobar, nekad i prekomjeran, apetit, a onda koriste različita sredstva i metode da se oslobode unesene hrane u strahu da se ne udebljaju. *An/orexia nervosa* se u rječniku objašnjava kao izraz za *Pubertätsmagersucht* tj. poremećaj ishrane koji je karakterističan najčešće kod djevojčica u pubertetu.

Anoreksija nervoza, na b, h, s jeziku, je sintagma koja kad se izgovori zvuči kao da je osoba upotrijebila latinski ili grčki, striktno medicinski, naziv. Razlog tome je činjenica da naziv ove dijagnoze nije u potpunosti prilagođen bosanskom, hrvatskom, srpskom jeziku, odnosno nije pronađen pandan niti je izveden iz značenjski bliskog glagola. Naziv je prošao vrlo male prilagodbe, koje imaju smisla za navedene jezike i njihova govorna područja. Naime, riječ je o zamjeni grafema *x* sa grafemima *ks*. Jasno je da je ova prilagodba morala biti napravljena jer abeceda/azbuka ne sadrži grafem *x* (*iks*). Dakle, *anoreksija* je grafijski usvojena posuđenica. Još jedna zanimljivost u vezi sa dijagnozom *anoreksija nervoza* je ta da se pridjev *nervoza* često izostavlja kada je kontekst jasan. Shodno tome, možemo doći do zaključka da je termin *anoreksija* prihvatljiviji većim govornim skupinama, dok se termin *anoreksija nervoza* može posmatrati kao profesionalizam, naročito kad uzmemo u obzir činjenicu da pridjev *nervoza* ukazuje na funkcionalnu i neorgansku prirodu poremećaja, što može biti nerazumljivo osobama koje nisu prošle medicinsko obrazovanje i/ili obuku.

Brucellose = bruceloza			
Primjer	iz	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
korpusa:			

	1. Brucellose ist eine bakterielle Infektionskrankheit, die meist von infizierten Tieren auf den Menschen übertragen wird. 2. Das Krankheitsbild einer Brucellose kann sehr unterschiedlich ausfallen. (https://www.netdokter.de/krankheiten/brucellose/)	(1.1) Liječenje je dugotrajno jer je <i>bruceloza</i> bolest sklona ponovnim javljanjima simptoma. (Bruceloza - kako nastaje i kako se liječi - eZdravlje.ba (e-zdravlje.ba)) (1.2) Uklanjanje izvora zaraze, dakle iskorjenjivanje bolesti u životinja je osnova prevencije <i>bruceloze</i> u ljudi. (Bruceloza - kako nastaje i kako se liječi - eZdravlje.ba (e-zdravlje.ba))
Analiza		
Nivo analize	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
Onomaziološki nivo (porijeklo i oznaka)	<i>Brucellose</i> [zu ↑ <i>Brucella</i>] w; -, -n <i>Brucella</i> [nlat., nach dem engl. Arzt David Bruce, 1855–1931] w; -, (Arten:) ...llae: Gattung gramnegativer Bakterien (pathogen bei Mensch u. Tier)	<i>bruceloza</i> < lat. <i>brucella</i> (bakterija koja uzrokuje brucelozu) + lat. <i>-osis</i> (sufiks koji označava stanje bolesti) (brucellosis Search Online Etymology Dictionary (etymonline.com))

Semantički nivo (značenje riječi)	<i>Brucellose</i> = infektiöse Allgemeinerkrankung durch Bakterienarten der Gattung <i>Brucella</i> hervorgerufen	<i>Bruceloza</i> je zarazna bolest životinja i ljudi uzrokovana bakterijama (nevidljive golim okom) iz roda <i>Brucella</i> ... (BRUCELOZA Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine)

Iako mnogi (pogrešno) smatraju da je *bruceloza* bolest karakteristična za b, h, s podneblje, to nije tačno jer je riječ o zoonozi koja je raširena po cijelom svijetu. Ova dijagnoza je svoj naziv dobila po rodu bakterija *Brucella*. To su mali, nepokretni kokobacili koji ne stvaraju spore, te uzrokuju *brucelozu*. Sir David Bruce, škotski doktor, je prvi izolirao ove bakterije i to iz britanskog vojnika koji je preminuo od malteške groznice na Malti. To se desilo 1887. godine, te su po ovom škotskom doktoru *Brucella* bakterije i dobile ime. Četrdesetak godina kasnije, tačnije 1930. godine, je nastao naziv *bruceloza* koji je latinskog porijekla. Na naziv bakterije uzročnika *Brucella* se dodao latinski sufiks *-osis* koji označava stanje bolesti. U njemačkom se preuzelo pisanje sa *c* umjesto sa *z* kao preuzet engleski način pisanja po originalu doktorovog imena. Stoga se *Bruzellose* smatra pogrešnim pisanjem ove bolesti.

Leistenbruch (Leistenhernie) = bruh/kila/hernija		
	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
Primjer iz korpusa:	1. Bei einem <i>Leistenbruch (Leistenhernie)</i> handelt es sich um eine Lücke, welche entweder bereits vorbestehend oder im Verlauf entstanden ist. 2. Daher ist das eigentliche Problem einer <i>Hernie</i> (lat. für <i>Bruch</i>) nicht die Öffnung selbst, sondern die daraus resultierende Gefahr, dass sich Bauchorgane (meistens Darmanteile) in dieser Lücke einklemmen und schlimmstenfalls absterben können. https://www.apotheken-umschau.de/krankheiten-symptome/leistenbruch-leistenhernie-740227.html)	(1.1) U slučaju u kojem pacijent ima oslabljene mišiće oko mjesta gdje se javlja <i>bruch</i> se smatra oboljenjem. (Bruh, kila, hernija - operativnim zahvatom se možete riješiti muke (e-zdravlje.ba)) (1.2) U slučaju da dođe do ukliještenja <i>kile</i>, ukliještena <i>kila</i> može biti po život opasna, jer dovodi do zaustavljanja dotoka krvi. (Bruh, kila, hernija - operativnim zahvatom se možete riješiti muke (e-zdravlje.ba)) (1.3) <i>Hernija</i> neće proći sama od sebe. Sve se <i>hernije</i> s vremenom povećavaju, te uslijed toga počinju izazivati pečenje i bolove u preponi. (Bruh, kila, hernija - operativnim zahvatom se možete riješiti muke (e-zdravlje.ba))
Analiza		
Nivo analize	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik

Onomaziološki nivo (porijeklo i oznaka)	¹<i>Bruch</i> m. ahd. <i>bruh</i> ‘Bruch, Reiß, abgebrochenes Stück, Ausbruch’ auch ‘Stelle, wo etw. gebrochen ist’. (8./9. Jh.). Es steht besonders im Nhd. häufig als zweites Glied (z. B. <i>Wolken-, Ehe-, Vertragsbruch</i>). Fachlicher Sondergebrauch findet sich namentlich in der Medizin (für lat. <i>frāctūra</i> ‘Knochenbruch’, bereits ahd. vereinzelt vom Brechen der Gliedmaßen; auch für lat. <i>hernia</i> ‘Eingeweidebruch’, 15. Jh.) und in der Mathematik (Ende 15. Jh., neben gleichzeitigem <i>gebrochene Zahl</i> für lat. <i>numerus frāctus</i>). <i>Leiste</i>: Leiste f. asächs. <i>līsta</i>, mhd. mnd. <i>Līste</i> bedeutet ‘bandförmiger Streifen, Saum, Borte’; ‘von der Hüfte sich herabziehende schmale Vertiefung, die den Oberschenkel vom Bauch abgrenzt’ (15. Jh.); vgl. Leistenbruch (18. Jh.), lystbrüchig Adj. (Maaler 1561), Schamleiste (um 1800). (Anatomie: beim Menschen und bei Säugetieren) = seitlicher Teil der Bauchwand am Übergang zum Oberschenkel bzw. beim Tier zu den hinteren Extremitäten.	(1.1) <i>bruh</i> < njem. <i>Bruch</i> – fraktura (1.2) <i>kila</i> < prasl. *<i>kyla</i> – izraslina (1.3) <i>hernija</i> < lat. <i>hernia</i>, grč. ἕρνος (<i>érnos</i>) – pupoljak, izdanak

Semantički nivo (značenje riječi)	<i>Leistenbruch</i> (<i>Leistenhernie</i>): Heraustreten (Vorfall) von Teilen (bes. Schlingen od. Schleifen) eines Organs oder Gewebes durch eine nicht vorgebildete, pathologische Körperöffnung (Lücke) in eine von Haut überdeckte Ausstülpung; im speziellen (allgemein üblichen) Sinne: Vorfall von Baueingeweiden od. Teilen davon durch eine pathologische Bauchwandlücke in eine Bauchfellausstülpung.	<i>Bruh, kila, hernija</i> (različiti nazivi za isto stanje) zapravo predstavlja ispučenje tkiva, najčešće crijeva ili masti pod kožom kroz prirodni ili stečeni otvor u trbušnoj stijenci. (Bruh, kila, hernija - operativnim zahvatom se možete riješiti muke (e-zdravlje.ba))

Bruh, kila, hernija nastaje izlaskom tkiva ili organa (najčešće crijevo i trbušna maramica) kroz prirodne ili stečene otvore na trbušnoj stijenci, te se ispućuju ispod kože trbuha. Riječ je o jednom stanju koje ima različite nazive, svaki sa svojom etimologijom. *Bruh* je germanizam iz starovisokonjemačkog (VIII/IX st.) koji znači *lom, pukotina, slomljeni komad*, a u medicini se koristi za lat. naziv *fraktura* u složenici *Knochenbruch (prijelom kosti)*. U modernom njemačkom se *Bruch* koristi kao bazična riječ u složenicama, pa je tako nastao i *Leistenbruch* za *kilu*, pri čemu *Leiste (prepona)* označava mjesto gdje *kila* nastaje. *Leiste* je nastala iz starosaksonskog (Altsächsisch) *līsta*. *Kila* je praslavenskog porijekla, a znači *izraslina*. *Hernija* je latinizam i grecizam, a znači *pupoljak, izdanak*. U tekstu „Bruh, kila, hernija – operativnim zahvatom se možete riješiti muke“, koji je korišten kao korpus za ovu dijagnozu, se jednakopravno koriste sva tri navedena izraza. To nam daje do znanja da su dovoljno rasprostranjeni da se više sinonima paralelno koristi za istu dijagnozu bez ikakve smetnje/buke u komunikacijskom kanalu.

Endometriose = endometriosa		
Primjer iz korpusa:	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
	1. Eine <i>Endometriose</i> kann zu starken Schmerzen unter anderem vor und während der Monatsblutung und zu Unfruchtbarkeit führen. 2. Eine <i>Endometriose</i> kann völlig unbemerkt bleiben. (https://www.apotheken-umschau.de/krankheiten-symptome/erkrankungen-der-weiblichen-geschlechtsorgane/endometriose-symptome-diagnose-therapie-734231.html)	(1.1) Kod <i>endometriose</i>, sluzokoža materice (endometrij) može se naći i izvan same materice. (Kvalitet prehrane utiče na pojavu endometrioze - JUDZKS) (1.2) Tokom sljedećih 12 godina posmatranja, kod 1199 učesnica dijagnosticirana je <i>endometriosa</i>. (Kvalitet prehrane utiče na pojavu endometrioze - JUDZKS)
Analiza		
Nivo analize	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
Onomaziološki nivo (porijeklo i oznaka)	<i>en/do...</i>, <i>En/do...</i> = gr. Innen, innerhalb <i>Endo/me/trium</i> [zu ↑endo... u. gr. <i>mh'tra</i> = Gebärmutter] s; -s, ...trien [...n]: Schleimhaut der Gebärmutterinnenwand	<i>endometriosa</i> < grč. <i>endo-</i> (unutra) + grč. <i>mētra</i> (materica) + lat. <i>-osis</i> (sufiks koji označava stanje bolesti) (endometrium Etymology of endometrium by etymonline)

Semantički nivo (značenje riječi)	<i>Endo/me/triose</i> w; -, -n, in fachspr. Fügungen: <i>Endo/me/triosis</i>, Pl.: ...io ses: Vorkommen verschleppten Gebärmutterschleimhautgewebes außerhalb der Gebärmutter.	<i>Endometrioza</i> je bolest kod koje se dijelovi tkiva endometrija, sluznice maternice, nasele na potrbušnici i površini trbušnih organa. To tkivo odgovara na hormonske promjene jednako kao i endometrij u maternici. <i>Endometrioza</i> često uzrokuje grčeve, bolove, iritaciju, pa čak i krvarenje i stvaranje ožiljkastog tkiva. (Endometrioza - uzroci, simptomi, neplodnost, liječenje... - Ordinacija Medium.ba)

Endometrioza je latinski naziv za dijagnozu koja označava bolest ženskog reproduktivnog sistema kod koje se dijelovi tkiva endometrija, odnosno sluznice materice, nasele na potrbušnici i površini trbušnih organa. Da bi se dobila kompletirana etimološka slika pojma *endometrioza*, potrebno je vratiti se na pojam *endometrij*. To je također latinski naziv, nastao 1882. g. spajanjem grč. *endo-*, što znači *unutra*, i grč. *mētra*, što znači *materica*. Zanimljivo je da je grčka riječ *mētra* u vezi sa grčkom riječi *mētēr* – *majka*. Očigledna je semantička povezanost ta dva pojma. Na postojeći pojam *endo+mētra* se dodao sufiks *-osis* koji je latinskog porijekla, a označava stanje bolesti (sufiks se pojavljuje i u već navedenom primjeru *bruceloza*). *Endometrioza* nema nikakav sinonim ili eufemizam u bosanskom, hrvatskom, srpskom jeziku; za naziv dijagnoze se koristi upravo taj profesionalizam grčkog i latinskog porijekla, uz prilagođen izgovor i pisani oblik.

Nasenbluten (Epistaxis) = epistaxa (krvarenje iz nosa)		
Primjer iz korpusa:	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
	1. <i>Nasenbluten</i> sieht meistens schlimmer aus, als es ist, und man kann sich selbst helfen. 2. Bei Kindern entsteht <i>Nasenbluten</i> fast immer vorne in der Nase. (https://www.apotheken-umschau.de/mein-koerper/nasenbluten-epistaxis-selbsthilfe-ursachen-therapie-739273.html)	(1.1) <i>Epistaksa</i> je <i>krvarenje iz nosa</i>. Krvarjenje može biti slabo do jako, a njegove posljedice od blage neugode do po, rijeđe, život opasnog krvarenja. ((KRVARENJE IZ NOSA - Hitna Pomoc Kantona Sarajevo (hitnaks.ba))) (1.2) <i>Krvarenje iz nosa (Epistaxa)</i> je uzrokovano rupturom krvnih sudova unutar nosne sluznice. ((KRVARENJE IZ NOSA - Hitna Pomoc Kantona Sarajevo (hitnaks.ba)))
Analiza		
Nivo analize	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
Onomaziološki nivo (porijeklo i oznaka)	<i>Nase</i> f. ahd. (8. Jh.), asächs. <i>nasa</i>, mhd. <i>nase</i>, Nāse <i>Blut</i> n. ahd. (8. Jh.), mhd. <i>bluot</i>, asächs. aengl. <i>blōd</i>, engl. <i>blood</i>, mnd. <i>Blōt</i>. Vom Substantiv abgeleitet <i>bluten</i> Vb. ‘Blut verlieren’, ahd. (8. Jh.), mhd. <i>bluoten</i>, mnd. <i>blōden</i>, <i>blōden</i>. <i>Nasenbluten</i> vgl. <i>Epi/staxis</i> [aus gr. <i>epi'staxis</i>]	<i>epistaksa</i> < grč. <i>epi-</i> (na, iznad) + <i>stazein</i> (kapati) <i>epistaxis</i> – lat. krvarenje iz nosa ((epistaxis Etymology of epistaxis by etymonline))

Semantički nivo (značenje riječi)	<i>Nasenbluten</i> : das dauernde Tröpfeln, insbes. das Nasenbluten	<i>Epistaksa</i> predstavlja krvarenje iz nosa. Po svome intenzitetu ono može biti vrlo slabo, tako da i bez ikakve intervencije spontano prestane, ali i vrlo intenzivno i ukoliko se blagovremeno ne interveniše može ugroziti i život bolesnika. (Epistakse (stetoskop.info))

Epistaxa, odnosno *epistaksa*, je profesionalizam latinskog i grčkog porijekla, a kao takav nije razumljiv govornicima koji nemaju medicinsku obuku i/ili znanje. Oblik *epistaxa* nije u potpunosti grafijski prilagođen zbog grafema *x* koji ne postoji u abecedi. Grafijski usvojena/prilagođena posuđenica je *epistaksa*, gdje se *x* zamijenio grafemima *ks*. Da bi se dijagnoza u potpunosti razumjela, često se koristi sintagma *krvarenje iz nosa*. Vrlo je zanimljivo da se u jednom tekstu mogu pronaći sva tri oblika. To bi mogao da bude propust, a mogao bi da bude i pokušaj svojevrsnog približavanja navedenih profesionalizama širim govornim skupinama jer je i sama dijagnoza vrlo česta. Upravo to je slučaj u njemačkom gdje se koristi njemačka opisna složenica *Nasenbluten* (krvarenje iz nosa), dok se *Epistaxis* samo stavlja na početku teksta u zagradi radi objašnjenja latinskog naziva. Imenica *Nase* (*nos*) i imenica *Blut* (*krv*) i iz nje izvedeni glagol *bluten* (*krvariti*) potiču iz starovisokonjemačkog *nasa*, *bluot* i *bluoten*.

chronisch obstruktive Lungenerkrankung (COPD) = hronična opstruktivna bolest pluća – HOBP (COPD)		
Primjer iz korpusa:	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
	1. Die Abkürzung <i>COPD</i> steht für Chronic Obstructive Pulmonary Disease, übersetzt: <i>chronisch obstruktive Lungenerkrankung</i>. 2. Bei Asthma oder <i>chronisch obstruktiver Lungenerkrankung (COPD)</i> wird häufig der Wirkstoff Salbutamol verordnet. 3. Aus einer chronischen Bronchitis kann sich eine <i>COPD</i> entwickeln – eine <i>chronisch obstruktive Lungenerkrankung</i>. (https://www.apotheken-umschau.de/krankheiten-symptome/atemwegserkrankungen/copd-unterschaetzte-lungenkrankheit-746845.html)	(1.1) Svaka osoba koja je na riziku od <i>HOBP-a</i>, a ima dugotrajan kašalj sa sekretom ili nedostatak daha, treba se testirati na <i>hroničnu opstruktivnu bolest pluća</i>. (Hronična opstruktivna bolest pluća - HOBP (COPD) - JUDZKS) (1.2) S obzirom da gripa može uzrokovati ozbiljne probleme za osobe sa <i>hroničnom opstruktivnom bolešću pluća</i>, potrebno je posavjetovati se sa ljekarom u vezi godišnje vakcine protiv gripe. (Hronična opstruktivna bolest pluća - HOBP (COPD) - JUDZKS) (1.3) Kod osoba sa <i>HOBP-om</i>, zračni putevi – cjevčice putem kojim zrak ulazi i izlazi iz pluća – djelomično su začepljeni, što otežava kretanje zraka kroz njih. (Hronična opstruktivna bolest pluća - HOBP (COPD) - JUDZKS)
Analiza		
Nivo analize	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik

Onomaziološki nivo (porijeklo i oznaka)	<i>Lunge</i> f. ‘Atmungsorgan’, ahd. lungun(na) Plur. (8. Jh.), lunga (10./11. Jh.), mhd. mnd. Lunge <i>krank</i> Adj. ‘nicht gesund, leidend’, ahd. kranc ‘schwach’ (Hs. 13. Jh.), mhd. kranc ‘schwach, kraftlos, klein, schmal, gering, schlecht’, spätmhd. ‘leidend, nicht gesund’.	<i>hronično</i> < lat. <i>chronicus</i> (vrijeme) grč. <i>khronikos</i> (vremenski) < <i>khronos</i> (vrijeme) (chronic Etymology of chronic by etymonline) <i>opstruktivno</i> < lat. <i>obstruere</i> (zagrađivati, zatvarati) (Opstruirati značenje, definicija i primjeri :: Jezikoslovac.com rječnik) <i>bolest</i> < sveslavenski korijen <i>bol-</i> + sufiks <i>-est</i> (Skok, 1971: 185) <i>pluća</i> < prasl. <i>*plutja, *pljutja</i> (organ za disanje u ljudskom i životinjskom tijelu smješten u prsnom košu) (Pluća značenje, definicija i primjeri :: Jezikoslovac.com rječnik)
Semantički nivo (značenje riječi)	<i>COPD</i>: Abk. für <i>chronic obstructive pulmonary disease, chronisch obstruktive Lungenerkrankung</i>	<i>Hronična opstruktivna bolest pluća – HOBP (chronic obstructive pulmonary disease – COPD)</i> je ozbiljna bolest pluća koja otežava disanje. (Hronična opstruktivna bolest pluća - HOBP (COPD) - JUDZKS)

Za **hroničnu opstruktivnu bolest pluća** se koriste prilagođena skraćunica *HOBP*, ali i engleska skraćunica *COPD* (*Chronic Obstructive Pulmonary Disease*). Pridjev *opstruktivna* je latinskog porijekla, a znači zagrađivati ili zatvarati. To ima etimološkog smisla ozbirom da su kod osoba sa *HOBP-om*, zračni putevi (cjevčice putem kojih zrak ulazi i izlazi iz pluća) djelomično začepljeni. Za imenicu *pluća* se pretpostavlja (*) da je u b, h, s jeziku nastala od praslavenske riječi *plutja*, *pljutja* koja označava organ za disanje u ljudskom i životinjskom tijelu smješten u prsnom košu, dok imenica *Lunge* (*pluća*) na njemačkom potiče iz starovisokonjemačkog u XVIII st. *lungun*. Bazična riječ složenice *Lungenerkrankung* dolazi od pridjeva *krank* (*bolestan*) koji takođe vuče korijene iz starovisokonjemačkog *kranc* sa značenjem *schwach* (*slab*). U kasnom srednjovisokonjemačkom ovaj pridjev *kranc* dobiva uže značenje *leidend, nicht gesund* (*koji pati, koji nije zdrav*). Skraćunica *COPD* za ovo plućno oboljenje se koristi i u njemačkom.

Laktoseintoleranz (Milchzuckerunverträglichkeit) = nepodnošenje laktoze (netolerancija na laktozu)		
Primjer iz korpusa:	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
	1. Bei <i>Laktoseintoleranz</i> führt der Verzehr laktosehaltiger Nahrungsmittel zu Magen-Darm-Beschwerden. 2. Bei einer <i>Laktoseintoleranz (Milchzuckerunverträglichkeit)</i> besteht ein Mangel des Enzyms Laktase, welche den Milchzucker im Dünndarm in seine Bestandteile aufspaltet. 3. Ist eine <i>Laktoseunverträglichkeit</i> bestätigt, wird die primäre Form durch eine laktosearme oder -freie Ernährung therapiert. https://www.apotheken-umschau.de/krankheiten-symptome/magen-und-darmerkrankungen/laktoseintoleranz-milchzucker-unvertraeglichkeit-738977.html	(1.1) Ljudi ponekad miješaju <i>nepodnošenje laktoze</i> sa alergijom na kravlje mlijeko. (...) Alergija na kravlje mlijeko se najčešće pojavljuje u prvoj godini života, dok se <i>netolerancija na laktozu</i> javlja češće u odrasloj dobi. (Nepodnošenje laktoze (netolerancija na laktozu) - JUDZKS) (1.2) Osobe sa <i>nepodnošenjem laktoze</i> mogu osjećati nelagodu 30 minuta do 2 sata nakon unošenja mlijeka i mliječnih proizvoda. (Nepodnošenje laktoze (netolerancija na laktozu) - JUDZKS)
Analiza		
Nivo analize	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik

Onomaziološki nivo (porijeklo i oznaka)	<i>Lac</i> [aus gleichbed. lat. <i>lac</i>, Gen.: <i>lactis</i>] s; -[s]: Milch <i>Lactose</i> vgl. <i>Laktose</i> <i>Laktose</i>, fachspr. meist: <i>Lactose</i> [zu ↑ <i>Lac</i>] w; -: Milchzucker (gehört zur Gruppe der Disaccharide; besteht aus ↑ <i>Glucose</i>)	<i>nepodnošenje laktoze</i> < odrični oblik glagola <i>podnositi</i> + <i>laktoza</i> (šećer koji se nalazi u mlijeku i mliječnim proizvodima)
Semantički nivo (značenje riječi)	<i>Laktoseintoleranz</i> = Unverträglichkeit von Milchzucker	<i>Nepodnošenje laktoze</i> je nemogućnost ili nedovoljna mogućnost da se probavi laktoza, šećer koji se nalazi u mlijeku i mliječnim proizvodima. <i>Nepodnošenje laktoze</i> uzrokuje nedostatak enzima laktaze, koji proizvode ćelije koje oblažu tanko crijevo. (Nepodnošenje laktoze (netolerancija na laktozu) - JUDZKS)

Nepodnošenje laktoze je nastalo spajanjem glagolske imenice *nepodnošenje* i imenice *laktoza*. Glagol *podnositi* znači trpiti, izdržavati neku teškoću, a nastao je spajanjem prefiksa *pod-* i glagola *nositi* za koji se smatra (*) da je praslavenskog porijekla. Dodavanjem riječce *ne* se dobija odrični oblik *ne podnositi*, odnosno glagolska imenica *nepodnošenje* koja znači ne trpiti, ne izdržavati. *Laktoza* je nastala od latinskih riječi *lactis* (mlijeko) i *ose* (šećer). Drugi naziv ove dijagnoze, *netolerancija na laktozu*, se koristi odričnim oblikom latinizma *tolerancija*. U njemačkom također prevladava termin latinskog porijekla *Laktoseintoleranz* (*netolerancija na laktozu*) ili *Laktoseunverträglichkeit* (*nepodnošenje laktoze*), ali se u zagradi navodi opisno objašnjenje *Milchzuckerunverträglichkeit* (*nepodnošenje mliječnog šećera*).

Behandlung = liječenje		
Primjer iz korpusa:	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
		1. Apps können bei der <i>Behandlung</i> von Neurodermitis unterstützen. Dafür wird auch künstliche Intelligenz eingesetzt. (https://www.apotheken-umschau.de/e-health/gesundheitsapps/beenden-neurodermitis-apps-das-jucken-848329.html) 2. Diabetologinnen und Diabetologen haben sich auf die <i>Behandlung</i> eines Diabetes spezialisiert. (https://www.apotheken-umschau.de/krankheiten-symptome/diabetes/lexikon/diabetologe-809619.html) 3. Zur <i>Behandlung</i> kommen spezielle Cremes infrage, aber auch ergänzende Therapien, wie eine UV-Bestrahlung. (https://www.apotheken-umschau.de/krankheiten-symptome/hautkrankheiten/neurodermitis-symptome-und-behandlung-734571.html)
Analiza		
Nivo analize	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik

Onomaziološki nivo (porijeklo i oznaka)	<i>Hand</i> f. ‘unterster Teil des Armes zum Greifen und Halten’, ahd. <i>hant</i> (8. Jh.), mhd. <i>hant</i>, asächs. <i>hand</i>; <i>handeln</i> Vb. ‘etw. tun, tätig sein, Handel treiben, feilschen, betreffen’, ahd. <i>hantalōn</i> (9. Jh.), mhd. <i>handeln</i>, asächs. <i>Handlon</i>; <i>behandeln</i> Vb. ‘bearbeiten, mit jmdm. umgehen, jmdn. zu heilen suchen’, frühhd. auch ‘verhandeln’ (16. Jh.); <i>Behandlung</i> f. ‘Bearbeitung, Umgang mit jmdm., ärztliche Betreuung, (wissenschaftliche) Darstellung’, frühhd. ‘das Betasten’ und ‘Verhandlung’ (16. Jh.)	<i>liječenje</i> < <i>liječiti</i> < <i>lijek</i> < prasl. *<i>lěkbъ</i> (Lijek značenje, definicija i primjeri :: Jezikoslovac.com rječnik)
Semantički nivo (značenje riječi)	<i>Behandlung</i> f. 1. Umgehen mit jmdm., etw. 2. ärztliche Betreuung 3. das Bearbeiten	<i>Liječenje</i> je proces u kojem se nastoji neko učiniti zdravim, odnosno nastoji se ukloniti neka bolest, upala i sl. (Halilović, Palić, Šehović, 2010: 593)

Liječenje je glagolska imenica koja je nastala od glagola *liječiti* – nastojati učiniti zdravim. Glagol *liječiti* je nastao od imenice *lijek* koja je praslavenskog porijekla (**lěkbъ*), a znači sredstvo za otklanjanje ili ublažavanje bolesti. Sinonim za *lijek* je *medikament*. U njemačkom riječ *Behandlung* dolazi od njemačke riječi *Hand* (*ruka*) koja potiče od starovisokonjemačke riječi *hant* (VIII st.) i starosaksonske *hand*, iz kojih se gradi glagol *handeln* (*raditi, djelovati, trgovati*) od starovisokonjemačkog *hantalōn* (IX st.), koji sa prefiksom *be-* gradi novi glagol *behandeln* (XVI st.) (*obraditi, baviti se nekim, pokušavati nekoga izliječiti, pregovarati*), pa shodno tome i imenica *Behandlung* u istom periodu (XVI st.) ima široko značenje: *obrada, postupanje/ophođenje s nekim, liječnička/medicinska pomoć, znanstveno prezentiranje, opipavanje, pregovaranje*. Danas se *Behandlung* svodi na tri značenja: 1. *postupanje s nekim ili s nečim*, 2. *liječnička/medicinska*

pomoć, liječenje, terapija, tretman 3. obrada. U medicinskom smislu se još sinonimno za *Behandlung* koristi i *Therapie* (terapija, liječenje) (v. dolje).

Arznei, Arzneimittel, Medikament = medicament		
Primjer iz korpusa:	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
	1. Medikamente richtig entsorgen: Abgelaufene <i>Arzneien</i> sollten Patienten auf keinen Fall die Toilette hinunterspülen. Aber wohin gehören sie dann? (https://www.apothekenumschau.de/medikamente/basiswissen/medikamente-richtig-entsorgen-827713.html) 2. Hautreaktionen durch Medikamente Jucken, Rötungen, Ausschläge: <i>Arzneimittel</i> können allergische Hautreaktionen hervorrufen. Was dann zu tun ist. (https://www.apothekenumschau.de/medikamente/hautreaktionen-durch-medikamente-939105.html) 3. Sind die echt? Warum gefälschte Arzneimittel gefährlich sind - Der Markt für gefälschte Medikamente boomt – vor allem im Internet. (https://www.apothekenumschau.de/medikamente/gefaelschte-arzneien-im-internet-sind-die-echt-885529.html)	(1.1) Uz <i>medikamentnu</i> terapiju dobroj kontroli astme može pridonijeti ako je poznat alergen koji je uzrok bolesti – potrebno ga je izbjegavati u što većoj mjeri. (https://dzz.ba/svjetski-dan-prevencije-astme/)
Analiza		
Nivo analize	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik

Onomaziološk i nivo (porijeklo i oznaka)	<i>Arznei</i> f.. Mhd. arzenīe, erzenīe ‘Heilmittel, Heilkunde’ <i>Arzneimittel</i> n. (Ende 16. Jh.). <i>Medikament</i> entlehnt aus lat. medicīna ‘Heilkunst, Arzneimittel’ in beiden Bedeutungen im 15. Jh.	<i>medikament</i> < lat. <i>medicamentum</i> – lijek, sredstvo za liječenje (medicament Search Online Etymology Dictionary (etymonline.com))
Semantički nivo (značenje riječi)	<i>Arznei</i> : <i>Arzneimittel</i> , <i>Medikament</i> , <i>Medizin</i>	<i>Medikament</i> je sinonim za lijek, sredstvo za otklanjanje ili ublažavanje bolesti. (Halilović, Palić, Šehović, 2010: 593 i 638)

U korpusu se nalazi primjer *medikamentna* terapija. Pridjev *medikamentna* je nastao od imenice *medikament*, a označava terapiju koja se sprovodi uzimanjem lijekova. Od tri naziva navedena na vrhu tabele na njemačkom *Arznei* (lijek) je najstariji i potiče iz srednjevisokonjemačkog (XII st.) *arzenīe*, *erzenīe*, složenica *Arzneimittel* kao sinonim za *Arznei* (*Mittel* = *sredstvo*) se uvodi u XV st., s kojom se više referira na množinu (*lijek*, *lijekovi*), dok je drugi sinonim *Medikament* izveden od latinske riječi *medicīna* u XV st. koja inicijalno ima dva značenja – *znanost medicine* i *lijek*. U cjelokupnom njemačkom korpusu smo ispitali frekvenciju upotrebe ova tri sinonimna naziva na njemačkom za *lijek* i dobili sljedeće rezultate: *Arzneimittel* 15 481 primjera, *Arznei* 15 467 i *Medikament* 3097, što jasno govori o preferenciji korištenja njemačkih riječi u odnosu na latinske u njemačkom jeziku.

Vorbeugung (Prävention) = prevencija		
Primjer iz korpusa:	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
	1. Wer zum Beispiel länger einen Gips am Bein hat, muss sich zur <i>Vorbeugung</i> von Thrombosen regelmäßig eine Spritze setzen. Wie überwindet man sich zum Pils? (https://www.apotheken-umschau.de/suche/?query=Vorbeugung) 2. Prävention: Einer Ansteckung mit SARS-CoV-2 vorbeugen. (https://www.apotheken-umschau.de/krankheiten-symptome/infektionskrankheiten/coronavirus/praevention-einer-ansteckung-mit-sars-cov-2-vorbeugen-724135.html)	(1.1) Prema Američkom centru za kontrolu i <i>prevenciju</i> bolesti (CDC) proljev je drugi vodeći uzrok smrti kod djece mlađe od pet godina. (https://judzks.ba/akut-ni-proljev-kod-djece/) (1.2) U cijelom se svijetu Svjetski dan <i>prevencije</i> astme obilježava prvog utorka u mjesecu maju u organizaciji Globalne inicijative za astmu (GINA)... (https://dzz.ba/svjetski-dan-prevencije-astme/)
Analiza		
Nivo analize	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik

Onomaziološki nivo (porijeklo i oznaka)	<i>beugen</i> Vb. ‘nach unten biegen, krumm machen, neigen’, ahd. <i>bougen</i> ‘beugen, biegen, krümmen, neigen’ (10./11. Jh.); <i>vorbeugen</i> Vb. ‘durch rechtzeitige Vorsorge etw. zu verhüten suchen’ (16. Jh.), ‘nach vorn, vorwärts beugen’ (18. Jh.).	<i>prevencija</i> < lat. <i>preventionem</i> – akcija predviđanja, ono što dolazi prije (nečega) (prevention Search Online Etymology Dictionary (etymonline.com))
Semantički nivo (značenje riječi)	<i>Vorbeugung</i> : das vorausschauende Entgegenwirken, die rechtzeitige Vorsorge zur Verhütung von etw., besonders von Krankheiten, Prophylaxe	<i>prevencija</i> <lat.> ž. sprečavanje čega, zaštita od čega (Halilović, Palić, Šehović, 2010: 1028)

Prevencija je prilagođeni latinizam koji označava sprečavanje čega, zaštitu od čega. Porijeklo vuče iz latinske riječi *preventionem* – akcija predviđanja, ono što dolazi prije (nečega). *Preventionem* je nastalo od oblika *praevenire*, što doslovno prevedeno znači doći ili otići prije/predvidjeti. U njemačkom daleko više preovladava njemački naziv *Vorbeugung* (*prevencija*, *sprječavanje*) sa 9693 primjera, nego sinonim latinskog porijekla *Prävention* sa samo 187 primjera u cjelokupnom njemačkom korpusu. *Vorbeugung* je izvedenica od glagola *vorbeugen* (*pokušati nešto spriječiti poduzimanjem pravovremenih mjera*) (XVI st.) koji je uz pomoć prefiksa *vor-* nastao iz glagola *beugen* koji potiče iz starovisokonjemačkog *bougen* (*savijati, nageći se*).

Posttraumatische Belastungsstörung (PTBS) = posttraumatski stresni poremećaj (PTSP)		
	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
Primjer iz korpusa:	1. Eine <i>Posttraumatische Belastungsstörung</i> entsteht durch ein traumatisches Erlebnis, zum Beispiel eine Vergewaltigung, Krieg, einen schweren Unfall. 2. Die <i>PTBS</i> ist die Folge schwerer traumatischer Erlebnisse. (https://www.apotheken-umschau.de/krankheiten-symptome/psychische-krankheiten/posttraumatische-belastungsstoerung-ptbs-740879.html)	(1.1) Ovaj odgovor tijela „bori se ili bježi” predstavlja normalnu reakciju čija je svrha da zaštiti osobu od povrede. Međutim, kod <i>PTSP-a</i>, ova je reakcija izmijenjena ili oštećena. Osobe koje pate od <i>PTSP-a</i> osjećaju napetost i strah čak i kada nisu više u opasnosti. (Posttraumatski stresni poremećaj (PTSP) - JUDZKS) (1.2) Bilo koja osoba može oboljeti od <i>PTSP-a</i>, u bilo kojem periodu života. Osobe koje su na riziku da obole od <i>PTSP-a</i> uključuju: ratne veterane, osobe koje su preživjele fizički ili seksualni napad, zlostavljanje, nesreće, prirodne katastrofe i mnoge druge teške događaje. (Posttraumatski stresni poremećaj (PTSP) - JUDZKS)
Analiza		
Nivo analize	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik

Onomaziološki nivo (porijeklo i oznaka)	<i>post/trau/matisch</i> [zu ↑ post... u. ↑ Trauma]: nach, infolge einer Verletzung [auftretend, vor sich gehend] (z. B. von Folgeerkrankungen). <i>Trau/ma</i> [aus gr. <i>traŷma</i> = Wunde, Verletzung] <i>Belastungs/störung</i> (Psychologie, Medizin): als Reaktion auf ein einmaliges traumatisches Ereignis oder eine dauerhafte schwere psychische Belastung auftretende Störung des Befindens oder Verhaltens: <i>Last</i> f. ‘etw. Schweres, Beschwerendes’, ahd. <i>hlást, last</i> ‘Last, Bedrückung’ (9. Jh.) <i>stören</i> Vb. ‘den ruhigen Fortgang hindern, belästigen, nicht in einen Zusammenhang hineinpassen’. Ahd. <i>stören</i> ‘zerstören’ (9. Jh., <i>irstören</i>, um 800), mhd. <i>stæren</i> ‘auseinanderstreuen, zerstreuen, verwirren, vernichten, zerstören’	<i>posttraumatski stresni poremećaj</i> lat. <i>post-</i> – iza, poslije, nakon ((post Search Online Etymology Dictionary (etymonline.com))) grč. <i>traûma</i> – rana ((Trauma značenje, definicija i primjeri ::: Jezikoslovac.com rječnik)) eng. <i>stress</i> – pritisak, biti pod pritiskom ((Stres značenje, definicija i primjeri ::: Jezikoslovac.com rječnik))
Semantički nivo (značenje riječi)	<i>posttraumatische Belastungs/störung</i>: psychische Erkrankung infolge erlittener (oft lange zurück- liegender) Traumata [mit verschiedenen psychischen und psychosomatischen Symptomen]; Abk.: <i>PTBS</i>	<i>PTSP</i> je anksiozni poremećaj koji se javlja kod nekih osoba nakon svjedočenja ili proživljavanja opasnog događaja. ((Posttraumatski stresni poremećaj (PTSP) - JUDZKS))

Posttraumatski stresni poremećaj je opisni naziv za navedenu dijagnozu. Spajanjem latinskog prefiksa *post-* (iza, poslije, nakon) sa pridjevom *traumatski* (od grč. *traûma* što znači rana) se dobio pridjev *posttraumatski* koji opisuje nešto što se desilo *nakon* određene *traume*. *Trauma* u ovom kontekstu više nije samo rana, nego je težak doživljaj (duševni šok, psihičko opterećenje) koji duže ili kraće vrijeme ometa normalno odvijanje psihičkih aktivnosti. Pridjev *stresni* označava da je osoba, koja je dijagnosticirana, pod pritiskom/stresom. U korpusu se, zbog jezičke ekonomičnosti, koristi skraćenica *PTSP*. Sličnu etimološku historiju ima naziv ove dijagnoze i na engleskom jeziku – *Post-traumatic Stress Disorder*. I englesko govorno područje ima skraćenicu – *PTSD*. Nerijetko se i u bosanskom, hrvatskom, srpskom jeziku koristi engleska skraćenica, dok se u njemačkom koristi njemačka skraćenica shodno njemačkoj riječi *Belastungsgsstörung* za *stresni poremećaj*, pa odatle i skraćenica *PTBS* za puni naziv bolesti *posttraumatische Belastungsgsstörung*. *Belastung* je izvedenica od imenice *Last* (*teret, pritisak*) koja potiče iz starovisokonjemačkog *hlast*, a istog porijekla je i glagol *stören* (*stören, stæren*) (*uništiti, zbuniti, ometati*) iz kojeg je izvedena imenica *Störung*.

Brustkrebs = rak dojke		
	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
Primjer iz korpusa:	1. Ob eine Frau an <i>Brustkrebs</i> erkrankt, hängt von vielen Faktoren ab. 2. Frauen mit familiärer Vorbelastung wie Angelina Jolie haben die höchste Wahrscheinlichkeit, irgendwann die Diagnose <i>Brustkrebs</i> zu erhalten. (https://www.apotheken-umschau.de/krankheiten-symptome/krebs/wie-hoch-ist-mein-brustkebs-risiko-870791.html)	(1.1) Pad stopa <i>raka dojke</i> kod žena poslije menopauze u Kanadi ranije tokom ove decenije, koincidirao je sa padom učestalosti korištenja hormonske zamjenske terapije, pokazala je nova studija. (Hormonska zamjenska terapija i rak dojke - JUDZKS) (1.2) Naučnici su istakli da su stope <i>raka dojke</i> među ženama u postmenopauzi u Kanadi ponovo počele rasti 2005. godine, što može biti dodatan dokaz povezanosti hormonske terapije i <i>raka dojke</i>, smatraju oni. (Hormonska zamjenska terapija i rak dojke - JUDZKS)
Analiza		
Nivo analize	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik

Onomaziološki nivo (porijeklo i oznaka)	<i>Brust</i> f. ‘Vorderteil des Oberkörpers’. Ahd. (8. Jh.; meist Plur., einen Dual fortsetzend), mhd. mnd. <i>brust</i>, got. <i>brusts</i> (Plur.) <i>Krebs</i> m. Der nur im Dt. und Nl. bezeugte Name für vorzugsweise im Wasser lebende Gliederfüßler ahd. <i>krebazzo</i> (8. Jh.), <i>krebizzo</i>, mhd. <i>krebez(e)</i>, asächs. <i>krebit</i>, mnd. <i>krēvet</i>, <i>krēft</i>, wie <i>Krabbe</i> (s. d.) als ‘kriechendes, krabbelndes Tier’ aufzufassen und führt mit verwandtem <i>krabbeln</i> (s. d.) auf den unter kerben (s. d.) dargestellten Ansatz ie. *gerbh-, *grebh- ‘ritzen, kratzen, krabbeln’. Bereits spätmhd. wird <i>Krebs</i>, als Übersetzungswort dem Gebrauch von lat. <i>cancer</i>, griech. <i>karkínos</i> (καρκίνος) folgend, auch Bezeichnung für das am nördlichen Himmel befindliche Sternbild des Tierkreises sowie für die bösartige, das organische Gewebe zerstörende Geschwulst (s. <i>Karzinom</i>). <i>Brustkrebs</i> = <i>Mammakarzinom</i> <i>Mamma</i> = Med. weibliche <i>Brust</i>, <i>Brustdrüse</i> <i>Karzinom</i> [zu gr. <i>jarjino</i> = <i>Krebs</i>] s; -s, -e, in fachspr. Fügungen: <i>Carcinoma</i>, Pl.: -ta: <i>Krebserkrankung</i>	<i>rak</i> < prasl. *<i>rakъ</i> – zločudni tumor kod kojega anarhično bujaju stanice organa ili tkiva <i>dojka</i> < prasl. i stsl. glagol <i>dojiti</i> – hraniti mlijekom onog ili ono što se hrani sisanjem (dojenče ili mladunče) <i>karcinom</i> < grč. <i>karkínōma</i> – rak <i>tumor</i> < lat. <i>tumor</i> – oteklina (Rak značenje, definicija i primjeri :: Jezikoslovac.com rječnik; Dojiti značenje, definicija i primjeri :: Jezikoslovac.com rječnik; karkinoma Search Online Etymology Dictionary (etymonline.com); tumor Search Online Etymology Dictionary (etymonline.com))

Semantički nivo (značenje riječi)	<i>Brustkrebs:</i> Krebs besonders der weiblichen Brustdrüsen; Krebsgeschwulst, vom Epithelgewebe ausgehende, zu Metastasen neigender bösartiger Tumor.	<i>Rak dojke (karcinom dojke)</i> je najčešći maligni tumor i najčešći uzrok smrti od maligne bolesti u ženskoj populaciji. (...) <i>Rak dojke</i> se najčešće manifestuje kao palpabilni čvor koji je rijetko udružen sa bolom. Zbog infiltrativnog rasta, <i>tumor dojke</i> je nejasno ograničen i slabije pomičan prema okolnom tkivu. (...) Uzrok nastanka bolesti <i>rak dojke</i> nije poznat... (Rak ili karcinom dojke (SIMPTOMI I LIJEČENJE TUMORA) - Affidea Bosnia)

Navedena dijagnoza se naziva *rak dojke*, *karcinom dojke*, *tumor dojke*. U sva tri primjera, imenica *dojka* u genitivu jednine precizira koji dio tijela je *rak/karcinom/tumor* zahvatio. Etimološka razlika je prisutna u prvom dijelu naziva dijagnoze. *Rak* je praslavenskog porijekla, *karcinom* je grecizam, a *tumor* je latinizam. Svi oblici su jasni i podjednako se koriste. Treba imati u vidu da šire govorne skupine za ovaj, ali i svaki drugi rak, koriste eufemizam *ono najgore*. U njemačkom se koristi naziv *Brustkrebs* što je složenica od imenice *Brust* (*prsa*) iz starovisokonjemačkog *brust* i gotskog *brusts* u množini i imenice *Krebs* (*rak*, *karcinom*) koji vuče korijene od starovisokonjemačkog *krebazzo* (*rak* kao četveronožna vodena životinja). Ova imenica prelazi u *Krabbe* od glagola *krabbeln* (*gmizati*, *puzati*), tako da se *Krabbe* koristi za *raka* kao gmizajuću životinju, dok *Krebs* u sljedećem vremenskom razdoblju srednjevisokonjemačkog (XII st.) pod uticajem latinizma *cancer* i grecizma *karkinos* (*καρκίνοσ*) dobiva naziv zvijezde zodijska na sjevernom nebu i za zloćudni tumor koji razara organsko tkivo tj. *Karzinom* (*karcinom*, *rak*).

Rosazea (Gesichtsrötung) = rosacea		
Primjer iz korpusa:	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
	1. Die <i>Rosazea</i> ist eine häufige Hauterkrankung des Gesichtes, bei der vor allem die feinen Gefäße von Wangen, Nase, Stirn und Kinn erweitert und die Haut in diesen Bereichen gerötet ist. 2. Therapie. Die <i>Gesichtsrötung</i> lässt sich mit speziellen Kosmetikprodukten abdecken. 3. Die <i>Rosazea</i> (englisch: Rosacea) ist eine der häufigsten Hauterkrankungen im Erwachsenenalter. (https://www.apotheken-umschau.de/krankheiten-symptome/hautkrankheiten/rosazea-was-hilft-gegen-die-gesichtsroetung-737489.html)	(1.1) Kod pacijenata <i>rozacea</i> uzrokuje manjak samopouzdanja jer daje utisak neuredne i neodržavane kože. (Kod koga i gdje se javlja rozacea - bolest kože lica (avaz.ba)) (1.2) Crvene i roskaste fleke koje ostaju nakon <i>rozacee</i> se povlače s terapijom. (Kod koga i gdje se javlja rozacea - bolest kože lica (avaz.ba)) (1.3) Pacijentima s <i>rozaceom</i> preporučuje se izbjegavanje faktora koji pogoršavaju crvenilo i upalu. (Kod koga i gdje se javlja rozacea - bolest kože lica (avaz.ba))
Analiza		
Nivo analize	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
Onomaziološki nivo (porijeklo i oznaka)	<i>Rosazea</i> [zu lat. <i>rosaceus</i> = aus Rosen, rosenfarben, Rosen...], in fachspr. Fügungen: Rosacea w;	<i>rozacea</i> < lat. <i>rosaceus</i> – boja ruže < lat. <i>rosa</i> – ruža (rosacea Search Online Etymology Dictionary (etymonline.com))

Semantički nivo (značenje riječi)	<i>Rosazea</i> : Kupferfinnen, Rotfinnen, im höheren Lebensalter auftretende chronische Hautkrankheit mit charakteristischer Rötung, Hautabschuppung u. Knötchenbildung im Bereich der Gesichtshaut (in- folge Erweiterung der Blutgefäße)	<i>Rozacea</i> je bolest kože lica na kojem se pojavljuju crvenilo, kapilari i upalne promjene poput papula, pustula i nodusa, suhoća, perutanje i svrbež kože. Kod nekih pacijenata javljaju se zadebljanja i grbe na nosu. (Kod koga i gdje se javlja rozacea - bolest kože lica (avaz.ba))

Kad je riječ o navedenoj dijagnozi, u korpusu se najčešće susreće oblik *rozacea*. To je riječ latinskog porijekla (*rosaceus* – boja ruže), donekle prilagođena b, h, s jeziku. Međutim, moguće je naići i na oblik *rosacea*, a to je anglistički oblik istog porijekla. Dakle, kada se u b, h, s jeziku pojavi oblik *rosacea*, možemo govoriti o anglizmu, posuđenici. Također je moguće naići i na oblik *rozaceja*. Od prvog oblika se razlikuje po tome što je ubačen sonant *j*. Stoga možemo tvrditi da je taj oblik najprilagođeniji od svih navedenih. U njemačkom je anglizam *Rosacea* prilagođen njemačkom sa pisanjem *z* umjesto *s* *Rosazea*. Pored ovog termina postoji i njemački termin koji se alternativno upotrebljava *Gesichtsrötung*, što znači crvenilo lica.

Herzinfarkt = srčani udar		
	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
Primjer iz korpusa:	1. Bei Diabetes ist das Risiko für einen <i>Herzinfarkt</i> deutlich erhöht. 2. Rauchen ist ebenfalls ein wichtiger Risikofaktor für einen <i>Herzinfarkt</i> und bei Diabetes besonders gefährlich. (https://www.apotheken-umschau.de/krankheiten-symptome/diabetes/folgeerkrankungen/volkskrankheit-herzinfarkt-810397.html)	(1.1) <i>Srčani udar</i> je vodeći uzrok zastoja srca. (SRČANI UDAR - Hitna Pomoc Kantona Sarajevo (hitnaks.ba)) (1.2) Rizični faktori za nastanak <i>srčanog udara</i> su: muški spol, nekretanje, pušenje, ishrana, debljina. (SRČANI UDAR - Hitna Pomoc Kantona Sarajevo (hitnaks.ba))
Analiza		
Nivo analize	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik

Onomaziološki nivo (porijeklo i oznaka)	<i>Herz</i> n. zentrales Antriebsorgan des Blutkreislaufs, auch als Sitz der Seele, des Gemüts, des Verstandes, der Vernunft gedacht, ahd. herza (8. Jh.), mhd. herz(e), got. haírtō (germ. *hertan-) führt mit dehnstufigem griech. kér (κῆρ) ‘Herz’, schwundstufigem griech. kardiá (καρδία) ‘Herz, Magen, Mark der Pflanzen’, lat. cor <i>Infarkt</i> m. ‘durch Gefäßverstopfung hervorgerufenen Absterben von Gewebeteilen’. Nlat. <i>infarctus</i>, in der medizinischen Fachsprache (statt lat. <i>infartus</i>) zu lat. <i>īnfarctōre</i> ‘hineinstopfen, vollfüllen’ gebildet, bezeichnet im 18. Jh. eine Darmverstopfung, im 19. Jh. auch eine Blutstauung; die heutige Bedeutung (s. oben) begegnet im 20. Jh., vgl. besonders <i>Herzinfarkt</i>	<i>srčani udar</i> < pridjev nastao od imenice <i>srce</i> + imenica <i>udar</i> koja u b, h, s jeziku označava naglu promjenu u organizmu (izazvanu pucanjem ili začepljenjem krvnih žila, djelovanjem jake topline i sl) (Udar značenje, definicija i primjeri ::: Jezikoslovac.com rječnik)

Semantički nivo (značenje riječi)	<i>Herz/in/farkt</i> : Untergang eines Gewebsbezirks des Herzens nach schlagartiger Unterbrechung der Blutzufuhr in den Herzkranzgefäßen infolge ↑ Koronarthrombose, ↑ Embolie in den Koronarien, ↑ Koronarsklerose od. Koronarstenose; je nach Lokalisation unterscheidet man: Hinterwandinfarkt, Seitenwandinfarkt und Vorderwandinfarkt	<i>Srčani udar</i> je stanje koje nastaje nakon začepljenja krvnih žila koje snabdijevaju srčani mišić krvlju. Srce ima dvije ovakve krvne žile – arterije. Začepljenje jedne od njih dovodi do <i>srčanog udara</i> , Ukoliko se začepe obje, dolazi do trenutne smrti. (SRČANI UDAR - Hitna Pomoc Kantona Sarajevo (hitnaks.ba))

Srčani udar je sintagma sastavljena od sintakseme *udar* (imenica) i sintakseme *srčani* (pridjev). Pridjev *srčani* je nastao od imenice *srce*. *Srce* je riječ praslavenskog porijekla, **srdbŕce* – mišićav šuplji organ koji se nalazi u prsima i koji je glavni organ u optoku krvi. Imenica *udar* ima porijeklo u praslavenskom i staroslavenskom glagolu *udariti*. *Udar* u b, h, s jeziku označava naglu promjenu u organizmu (izazvanu pucanjem ili začepljenjem krvnih žila, djelovanjem jake topline i sl). Jasno je da se u ovom nazivu dijagnoze ne koriste nikakve posuđenice, niti je riječ o profesionalizmu. U njemačkom je termin za *srčani udar* složenica koja se sastoji od imenice *Herz* (*srce*) iz visokonjemačkog *herza* i gotskog *hairtō*, koja vuče korijene iz grčkog *kḗr* (κῆρ) i imenice *Infarkt* latinskog porijekla *infarctus*, *īnfarcīre* u doslovnom značenju *hineinstopfen*, *vollfüllen* = *natrpati*, *napuniti*), dok u medicinskom smislu znači smrt dijelova tkiva uzrokovana vaskularnom blokadom, a u složenici *Herzinfarkt* znači iznenadni prekid dotoka krvi u koronarne arterije.

Therapie = terapija		
Primjer iz korpusa:	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
		1. Normalerweise sind die Schweißdrüsen bereits in der dreißigsten Schwangerschaftswoche ausgebildet. Folglich müsste eine <i>Therapie</i> bereits im Mutterleib erfolgen... https://www.apotheken-umschau.de/therapie/fehlende-schweissdruesen-therapie-im-mutterleib-960169.html 2. Für diese <i>Therapie</i> mit Strom übernehmen die Kassen eher die Kosten. https://www.apotheken-umschau.de/gesund-bleiben/vorsorge/individuelle-gesundheitsleistung/botox-gegen-schwitzen-was-bringt-s-874129.html
Analiza		
Nivo analize	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik

Onomaziološki nivo (porijeklo i oznaka)	<i>Therapie</i> f. ‘entlehnt aus griech. therapēia (θεραπεία) ‘Dienst, Götterdienst, Bedienung, Behandlung, Wartung, Pflege’, zu therapēuein (θεραπεύειν) ‘dienen, bedienen, verehren, warten, pflegen’, das seinerseits denominativ zu griech. therapōn (θεράπων) ‘Diener, Helfer, Gefährte’ gebildet ist.	<i>terapija</i> < grč. <i>therapeia</i> – liječenje, iscjeljenje, služenje bolesnima (therapy Search Online Etymology Dictionary (etymonline.com))
Semantički nivo (značenje riječi)	<i>Therapie</i> : Heilbehandlung, Krankenbehandlung, Behandlungsmethode, Heilung’ (20. Jh.), zuvor ‘Lehre von der Behandlung der Krankheiten, Heilkunde’ (18. Jh.).	<i>teràpija</i> <grč.> ž. <i>med.</i> 1. liječenje kao osnovna djelatnost medicine 2. sredstva i metode koje se koriste radi izlječenja kakve bolesti ili ublažavanja njenih simptoma i posljedica (Halilović, Palić, Šehović, 2010: 1325)

Terapija je prilagođeni grecizam, dok je u njemačkom zadržano originalno pisanje sa th *Therapie*. Inicijalno je u njemačkom *Therapie* imala više značenja: *služba, bogoslužje, usluživanje, postupak, liječenje, održavanje, njega*. U XVIII st. se značenje ovog pojma suzilo na *nauku o liječenju bolesti, medicinu*, a u XX st. *Therapie* znači *liječenje, liječenje bolesnika, način ili postupak liječenja*, pa se s toga sinonimno upotrebljava s njemačkom riječju *Behandlung* (v. gore). Stoga smo u korpusu provjerili frekvenciju upotrebe ovih dviju naziva i ustanovili da se pojam *Behandlung* pojavio u 13 914 primjera, a *Therapie* u 2698 primjera.

Blinddarmentzündung (Appendizitis) = upala slijepog crijeva		
	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik
Primjer iz korpusa:	1. Bei einer Blinddarmentzündung (Appendizitis) entzündet sich ein Anhängsel des Blinddarms, der Wurmfortsatz. 2. Blinddarmentzündungen treffen nicht nur Kinder, sondern auch Erwachsene. https://www.apotheken-umschau.de/krankheiten-symptome/magen-und-darmerkrankungen/blinddarmentzuendung-symptome-und-therapie-734261.html	(1.1) Naučnici su otkrili da su osobe koje su bile izložene nitrogen dioksidu u zraku u periodu od jedne sedmice tokom ljetnih mjeseci kada je njegova koncentracija najviša, dvaputa više na riziku da će dobiti <i>upalu slijepog crijeva</i>, stanja potencijalno opasnog po život... (Zagađen zrak može uzrokovati upalu slijepog crijeva-studija - JUDZKS) (1.2) Slučajevi <i>upale slijepog crijeva</i> drastično su porasli u industrijaliziranim zemljama tokom 19. i početkom 20. stoljeća... (Zagađen zrak može uzrokovati upalu slijepog crijeva-studija - JUDZKS)
Analiza		
Nivo analize	njemački jezik	bosanski, hrvatski, srpski jezik

Onomaziološki nivo (porijeklo i oznaka)	<i>Blinddarm</i> m. ‘sackartiger Teil des Dickdarms’, häufig nur ‘Wurmfortsatz, Appendix’ (1. Hälfte 16. Jh.), noch Zäkum genannt - Übersetzung von lat. <i>intestīnum caecum</i> [zu lat. <i>Caecus</i> = nicht sehend, blind] fachspr. Caecum, griech. <i>typhlón énteron</i> (τυφλὸν ἔντερον) Ty phlon [zu gr. <i>tyflo</i> = blind] seltene Bezeichnung für ↑ <i>Intestinum caecum</i> ‘blinder, geschlossener Darm’; Blinddarmentzündung vgl. Typhlitis. [zu ↑Typhlon] ugs. fälschlich für Wurmfortsatzentzündung (↑ <i>Appendizitis</i>)	<i>upala</i> < <i>upaliti</i> < <i>u-</i> + prasl. i stsl. <i>paliti</i> – štetiti vrućinom, peći, izazivati osjećaj vrućine (Paliti značenje, definicija i primjeri ::: Jezikoslovac.com rječnik) <i>slijep</i> < prasl. i stsl. <i>slěpъ</i> - koji završava tako da se zatvara, ne ostavlja protok i sl. (Slijep značenje, definicija i primjeri ::: Jezikoslovac.com rječnik) <i>crijevo</i> < prasl. *červo – dug rastezljiv dio probavnog sustava u čovjeka i u životinja (Crijevo značenje, definicija i primjeri ::: Jezikoslovac.com rječnik)
Semantički nivo (značenje riječi)	<i>Blinddarmentzündung</i> (<i>Appendizitis</i>): Entzündung des Wurmfortsatzes des Blinddarms (ugs. meist fälschlich »Blinddarmentzündung« genannt).	<i>Upala slijepog crijeva</i> događa se kada je unutrašnjost slijepog crijeva blokirana. Upalu mogu uzrokovati razne infekcije poput virusa, bakterija ili parazita u probavnom traktu. Isto tako, ponekad se upala može dogoditi kada je slijepo crijevo blokirano stolicom. (Upala slijepog crijeva: Ovo su simptomi zbog kojih se odmah treba javiti ljekaru (avaz.ba))

Upala slijepog crijeva ima i latinski naziv – *apendicitis*. *Apendicitis* je svoje ime dobio po latinskoj riječi za slijepo crijevo – *appendix*. Latinski naziv dijagnoze se može susresti i u b, h, s jeziku, ali je tada uglavnom riječ o naučnom stilu, stručnoj upotrebi, profesionalizmu. Čak se koristi i izraz *appendix*, i to u prilagođenoj formi – *apendiks*. Pa ipak, sa etimološkog stajališta, zanimljiviji je naziv *upala slijepog crijeva*. Jasno je da je *upala* lokalna reakcija tkiva na ozljede, visoke i/ili niske temperature, klice i sl. Jasno je i da je *crijevo* duguljasti, rastezljivi dio probavnog sistema. No, zašto je to crijevo *slijepo*? *Slijepo crijevo* je dio debelog crijeva na mjestu gdje se ulijeva tanko crijevo. Mali crvoliki nastavak, koji završava *slijepo* (zatvara se, nema daljnjeg protoka) se naziva *apendiks*, odnosno *crvoljak* (zbog svog crvolikog oblika). Dok se univerzalnim nazivima smatraju latinski *apendicitis* i *appendix*, za b, h, s govorno područje je ipak zanimljivija etimologija sintagme *slijepo crijevo*, ali i etimologija *crvoljka*. Ovo je još jedan primjer u b, h, s jeziku koji ukazuje na asocijacijsko imenovanje radi lakšeg razumijevanja.

Odgovore na neke nepoznanice nalazimo u kompleksnoj etimologiji na njemačkom. Naime, ovdje nailazimo na nekoliko naziva, domaćih, grčkih i latinskih: *Appendizitis*, *Blinddarmrentzündung*, *Typhlitis*, *Wurmfortsatzrentzündung*, *Zäkum*, *Caecum* i *Typhlon*. U rječniku se navodi da je uvriježeni domaći naziv *Blinddarmrentzündung* (*upala slijepog crijeva*) pogrešna kolokvijalna upotreba za *Appendizitis* koji je objašnjen kao *Wurmfortsatzrentzündung* što je upala crvoljka u slijepom crijevu. Etimologija dalje upućuje i na rijetko korišteni termin *Typhlitis* koji dolazi od grčkog *Typhlon* što je rijedak termin za lat. *Intestinum caecum* što odgovara njemačkom nazivu *Blinddarm* za *slijepo crijevo*. Na sljepoću upućuje grčki *Typhlon* ili latinski *Caecum*, a na njemačkom *Zäkum*, što znači *slijep*. Grčki naziv *Typhlitis* za upalu slijepog crijeva se nije uvriježio, već je prevladao latinski *Appendizitis*, ali je pridjev *slijep* ostao u značenju ove bolesti iz inicijalnog grčkog *Typhlon* odnosno latinskog *Intestinum caecum*.

Zaključak i buduća istraživanja

Osnove medicinske terminologije su latinski i grčki jezik, ali se u njemačkom dosta upotrebljavaju i germanizmi nastali većinom u starovisokonjemačkom (VIII st.). Prilikom upotrebe germanizama prisutan je precizan opis znanstvenih činjenica, pa tako možemo govoriti o svojevrsnom kombiniranju između opće razumljivog svakodnevnog jezika i naučnog-stručnog jezika. Razlog tome je činjenica da stručni jezik otuđuje laike (u ovom slučaju pacijente) od stručnjaka i uskraćuje im mogućnost sudjelovanja i izjašnjavanja.

Slično je i sa b, h, s jezikom s tim da se u njemačkom češće nailazi na domaće njemačke nazive, svjesno izbjegavajući prekomjerne latinizme. Takvi su primjeri *Magersucht* i *anoreksija nervoza*, *Nasenbluten* i *epistaxa*.

Prikazani su i primjeri gdje se u oba jezika koriste uglavnom domaći izrazi unutar složenica ili sintagmi kojima se opisno objašnjavaju medicinski termini, kao što su: *Herzinfarkt* i *srčani udar*, *Blinddarmenzündung* i *upala slijepog crijeva*, *Brustkrebs* i *rak dojke*, *Laktoseintoleranz/Laktoseunverträglichkeit* i *nepodnošenje laktoze/netolerancija na laktozu*, *Lungenerkrankung* i *bolest pluća*.

Navedeni su i primjeri gdje se strani nazivi medicinske terminologije nisu mogli zaobići. To su *Endometriose* i *endometrioza*, *Rosazea* i *rozacea*.

Dakle, izrazi na b, h, s jeziku su ili potpuno prilagođeni, ili prevedeni pa prilagođeni, ili se koristi latinizam, grecizam, dok su izrazi na njemačkom jeziku u potpunosti prilagođeni, te svaku dijagnozu u samom nazivu deskriptivno preciziraju.

Komparativno gledajući, javljali su se primjeri koji imaju manje-više jednaku etimologiju i na njemačkom i na b, h, s jeziku. Takvi su *Endometriose* i *endometrioza*, *Brucellose* i *bruceloza*, *Laktoseintoleranz (Milchzuckerunverträglichkeit)* i *nepodnošenje laktoze (netolerancija na laktozu)*. Zanimljive etimološke historije, koje su u potpunosti u skladu sa historijom samih jezika, su se mogle primijetiti na primjerima *Leistenbruch (Leistenhernie)* i *bruch/kila/hernija*, *Nasenbluten (Epistaxis)* i *epistaxa (krvarenje iz nosa)*, *Blinddarmenzündung (Appendicitis)* i *upala slijepog crijeva*. Potpune razlike među jezicima i procesima njihovih terminologizacija su naročito uočljive na primjerima *Magersucht* i *anoreksija nervoza*, *Herzinfarkt* i *srčani udar*.

Zaključno možemo reći da su analiza primjera iz odabranog korpusa i njeni rezultati potvrdili glavne, u uvodu navedene, hipoteze od kojih se polazilo u ovom istraživanju, a to su:

1. U njemačkom jeziku su u većoj mjeri zastupljeni izvorno njemački medicinski termini, dok su u bosanskom, hrvatskom, srpskom jeziku više zastupljene posuđenice, ponajviše iz latinskog i grčkog.
2. U njemačkom jeziku su uočeni medicinski nazivi za koje se u nekim kontekstima koristi strana riječ, a u nekim njemačka riječ.
3. Očekivano je pronađen i izvjestan broj germanizama za određene medicinske termine u bosanskom, hrvatskom, srpskom jeziku, kao npr. *bruch/kila/hernija*.

Nakon provedenog istraživanja nameće se ideja za potencijalna dalja istraživanja sa izradom glosara medicinske terminologije na njemačkom jeziku za ciljne grupe koje govore bosanski, hrvatski ili srpski jezik, a koje migriraju ili studiraju u zemljama njemačkog govornog područja. Takav glosar bi olakšao komunikaciju između lingvиста, prevoditelja, studenata i medicinskih radnika, te pacijenata koji su laici u oblasti medicinske terminologije. Također, istraživanje bi doprinijelo poboljšanju razumijevanja i primjene stručne medicinske terminologije u svakodnevnom radu.

Izvori

1. DUDEN (2021): *Duden Wörterbuch medizinischer Fachbegriffe*. Berlin: Duden Verlag
2. Halilović Senahid, Palić Ismail, Šehović Amela (2010). *Rječnik bosanskoga jezika*. Sarajevo: Filozofski fakultet u Sarajevu
3. Hansen-Kokoruš Renate, Matešić Josip, Pečur-Medingen Zrinka, Znika Marija (2005). *Deutsch-Kroatisches Universalwörterbuch / Njemačko-hrvatski univerzalni rječnik*. Zagreb: Nakladni zavod Globus
4. Loknar, Vladimir (2003). *Rječnik latinskoga i hrvatskoga medicinskoga nazivlja*. Zagreb: Medicinska naklada
5. *Medicinski leksikon*: Beograd-Zagreb: Medicinska knjiga
6. Pera, Franz & Schmiedebach, Heinz-Peter (2010). *Medizinischer Wortschatz*. Berlin: De Gruyter
7. Pirk Olaf & Calers Jan (2004). *Springer Wörterbuch Gesundheitswesen*. Berlin: Springer Verlag
8. Reuter, Peter (2004). *Springer Wörterbuch Medizin*. Berlin: Springer Verlag
9. Reuter, Peter (2005). *Der große Reuter Springer Universalwörterbuch Medizin, Pharmakologie und Zahnmedizin*. Berlin: Springer Verlag
10. Skok, Petar (1971). *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti
11. Sobotta (2000): Atlas anatomije čovjeka, Svezak 1. Glava, vrat, gornji ud. Zagreb: Naklada Slap
12. Sobotta (2000): Atlas anatomije čovjeka, Svezak 2. Trup, unutarnji organi, donji ud. Zagreb: Naklada Slap

13. Vujaklija, Milan (1986). *Leksikon stranih reči i izraza*. Beograd: Prosveta

Internet

1. <https://affidea.ba/rak-dojke/> (20.02.2024.)
2. <https://apotheken-umschau.de/krankheiten-symptome/krankheiten/>(20.02.2024.)
3. <https://avaz.ba> (20.02.2024.)
4. <https://dzz.ba/savjeti/>(20.02.2024.)
5. <https://e-zdravlje.ba> (20.02.2024.)
6. <https://etymonline.com> (20.02.2024.)
7. <https://hitnaks.ba/savjeti-ljekara-2/> (20.02.2024.)
8. <https://jezikoslovac.com> (20.02.2024.)
9. <https://judzks.ba/savjeti/> (20.02.2024.)
10. <https://netdoktor.de/krankheiten/brucellose/>(20.02.2024.)
11. <https://ordinacija.medium.ba/endometrioza-uzroci-simptomi-neplodnost-lijecenje/>
(20.02.2024.)
12. <https://www.stetoskop.info/mkb#zarazne-i-parazitarne-bolesti>(20.02.2024.)
13. <https://vet.gov.ba/bs/Bruceloza/c274> (20.02.2024.)
14. <https://www.dwds.de/wb/etymwb> (20.02.2024.)

Literatura

1. Bahnemann, Markus & Schrimpf, Ulrike (2014). *Deutsch für Ärztinnen und Ärzte*. Berlin: Springer Verlag
2. Gjuran-Coha, Anamarija (2010). „Terminologizacija jezika medicinske struke“. Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci. <https://hrcak.srce.hr/file/98831> (25.11.2022.)
3. Haitam, Daniel Al-Hasan (2015). *Rettungswesen und Terminologie der Notfallmedizin im Arabischen und Deutschen*. Leipzig: Universität Leipzig
4. Humoreanu, Daniela (2016). „Die Dynamik der medizinischen Terminologie im 17. und 20. Jahrhundert. Der Einfluss der deutschen Sprache auf die medizinische Terminologie in Rumänien.“ Anadiss. No.21/mai 2016. Editura Universitatii Suceava

5. Jovanovic, Sanijel (2012). *Terminologiemanagement als Teil der mehrsprachigen mündlichen Fachkommunikation am Beispiel der Institution Krankenhaus (Deutsch-Französisch)*. Wien: Universität Wien
6. Krátká, Martina (2011). *Die Wortbildung der medizinischen Terminologie: Eine Analyse am Beispiel von substantivischen Bezeichnungen von Augen-und Ohrenerkrankungen*. Brno, Universität Brno
7. Michler M. & Benedum J. (1972). *Einführung in die Medizinische Fachsprache-Medizinische Terminologie für Mediziner und Zahnmediziner auf der Grundlage des Lateinischen und Griechischen*. Berlin: Springer Verlag
8. Niemirowicz, Anna Weronika (2009). *Alternativmedizin: Ein Terminologievergleich in deutscher und polnischer Sprache*. Wien: Universität Wien
9. Plos, Rita (2014). *Deutsche Entlehnungen im russischen etymologischen Wörterbuch von Max Wasmer*. Graz: Karl-Franzens-Universität Graz
10. Sorlei, Alina-Daniela (2011). *Relevanz anatomischen Fachwissens und der Fachsprache für medizinische TranslatorInnen Deutsch-Rumänisch*. Wien: Universität Wien
11. Tomak, Tajana (2017). *Deutsch für Mediziner / Medizinisches Fachpersonal*. Rijeka: Fakultät für Gesundheitswesen
12. Weg-Rerners, Susanne (2015). *ABC der Fachbegriffe und Fremdwörter in der Krebsmedizin*. Krebsinformationsdienst Deutsches Krebsforschungszentrum: Heidelberg

NAMING STRATEGIES OF MEDICAL LANGUAGE IN GERMAN AND IN BOSNIAN, CROATIAN, SERBIAN

Abstract

This paper addresses the contrastive analysis of medical language in German and Bosnian, Croatian, Serbian (B, C, S) language, which has been identified as an unexplored area in the field of comparative linguistics. In this research, we focus on terminology or naming strategy of medical language in German as the source language and B, C, S languages as the target language. The aim is to investigate the observed tendency in German language where medical terms are more commonly used with German rather than Latin or Greek technical terminology, making the understanding of medical texts and manuals written in German language more difficult for both professionals and laypeople here in Bosnia and Herzegovina (BiH). The same applies to patients from BiH who are treated in German-speaking countries and cannot understand findings and opinions in which German medical terms are used. Such limitations in understanding are illustrated by the following example, where Sauerstoffsättigung is used instead of Saturation in a corona medical record, while in B, C, S language, a foreign term saturacija for saturation is used for the same concept. Medical workers from BiH working in German-speaking countries report similar issues. Their knowledge of German language at a general level is not sufficient for their daily work due to a lack of knowledge of German medical terminology, which they encounter for the first time in their work. Therefore, the main goal of this contrastive analysis on etymological and semantic levels is to determine the frequency of occurrence of German medical terms and loanwords in the corpus. Furthermore, analysis on both levels will also be conducted for B, C, S equivalents within the corpus, ultimately providing an appropriate overview of the terminology strategy of medical language in two contrasting languages.

Keywords: *medical language, medical terminology, contrastive analysis, naming strategies, technical terms, etymology, loanwords*

Sanja Merzić

LINGVOSTILISTIČKI POSTUPCI U PORTRETIRANJU LIKOVA ROMANA “PROKLETA AVLIJA” IVE ANDRIĆA

Sažetak

Roman "Prokleta avlija" prikazuje život u carigradskom zatvoru istoimenog naziva. Avlija nije bilo kakav zatvor, već prostor u kojem pisac prikazuje psihološku karakterizaciju likova: Karađoza, Haima, Ćamila, fra Petra, Zaima i drugih manje važnih likova. Posmatramo je kao mjesto potpunog otuđenja od vanjskog svijeta, u kojem je svaki zatvorenik smješten u tačno određeni prostor i suočen s mislima o životu i bivstvovanju u avliji, a koji ponekad prekida neki drugi lik. Na jednom takvom tkivu, Andrić portretira psihičke procese zatvorenika, a naročito način razmišljanja i rasuđivanja, te njihova emocionalna stanja.

Istraživanjem se došlo do zaključaka da se Andrić prilikom portretiranja likova koristi vrednotama govornog jezika, stilskim figurama poput antiteze, kumulacije, epiteta, hiperbole i sinatrezma, a na nivou sintakse parentetičkim izrazima i univerzalnim iskazima. Primijećeno je da se navednim figurama Andrić koristi i tokom oslikavanja prilika u Avliji, a koje neminovno utječu na sudbinu zatvorenika.

Ključne riječi: *lingvostilistički postupci, portretiranje likova, vrednote govornog jezika, stilske figure, parentetički izrazi, "Prokleta avlija", Ivo Andrić.*